

EUROPOS
ISTORIJOS NAMAI

Klausimai ir atsakymai apie projektą

Kam reikalingi Europos istorijos namai?

Dešimtmečius trunkantis Europos Sąjungos kūrimo procesas giliai paveikė Europos šalių santvarką ir valdymo būdus, tačiau iki pat šių dienų nebuvo sukurta muziejaus, kuriame šis procesas būtų pateiktas platesniame istoriniame kontekste, sugretinant ir palyginant kontrastingą įvairių Europos šalių ir tautų patirtį.

Žmonių, patyrusių XX a. tragedijas ir galiausiai sukūrusių Europos Bendrijas, karta nyksta. Todėl pribrendo laikas apie Europos integracijos raidą išsamiai papasakoti platesnei visuomenei ir paaiškinti pagrindinius jos istorinių aplinkybių aspektus, stimulus ir siekius, kad ateities kartos suprastų, kaip šiandieninė Sąjunga vystėsi konkrečiu metu ir kodėl tai vyko būtent taip. Krizės laikais ypač svarbu puoselėti ir gilinti kultūros paveldo suvokimą ir atsiminti, kad taikus bendradarbiavimas negali būti laikomas savaime suprantamu dalyku.

Dėl to Europos Parlamentas sukūrė Europos istorijos namus: tai bus galimybė piliečiams apmąstyti šį istorijos procesą ir jo reikšmę dabarčiai. Parlamentas įsitikinęs, kad muziejus gali būti vieta, kurioje apie šiuolaikines aplinkybes būtų diskutuojama ir jos būtų suprantamos iš savo istorinių priešasčių perspektyvos bei atsižvelgiant į istorinę patirtį.

Pagal kokius principus įgyvendinamas projektas?

Nuo pat pradžių projekto varomoji jėga buvo troškimas atvirai skatinti ir įkvėpti domėjimąsi Europos istorija bei didinti suvokimą, kad įvykiai Europoje atsimenami įvairiai. Projekto darbo grupės akademinė nepriklausomybė ir tarptautinė sudėtis buvo išankstinė sąlyga šiam tikslui pasiekti, tad būtent šiam projektui buvo suburta istorikų ir muziejininkystės specialistų iš visos Europos komanda. Rengdama parodas ši komanda stengėsi užtikrinti, kad būtų tinkamai atstovaujama Europos istorijos – ir jos interpretacijų – įvairovei.

Akademinį tikslumą ir parodų turinio aktualumą užtikrino tarptautinio garso istorikų ir muziejininkų sudaroma aukšto lygio patariamoji valdyba (Akademinis komitetas).

Muziejaus vieta

Europos istorijos namai veikia šalia ES institucijų – Leopoldo parke esančiame G. Eastmano pastate. 1935 m. iškilusiame G. Eastmano pastate anksčiau veikė stomatologijos klinika vaikams iš neturtingų šeimų. Jo statybą finansavo JAV verslininkas, fotoaparato „Kodak“ išradėjas, George'as Eastmanas. Siekiant šį pastatą pertvarkyti ir pritaikyti parodoms, buvo surengtas architektų konkursas, kurį laimėjo grupė, sudaroma architektų Chaix & Morel et associés (Prancūzija), JSWD Architekten (Vokietija) ir TPF (Belgija). Pagal jų projektą fasadas buvo renovuotas išsaugant pastato istorinę estetiką, o originalaus pastato kiemą ir jo stogą papildė šiuolaikiški priestatai.

Kaip vystėsi projektas?

Projektą sukurti Europos istorijos namus inicijavo buvęs Europos Parlamento Pirmininkas dr. Hansas-Gertas Pötteringas, apie tai paskelbęs savo 2007 m. inauguracijos kalboje. Jau kitąmet iškilų istorikų ir muziejų ekspertų iš įvairių Europos šalių komitetas parengė pirmąją projekto koncepciją „Konceptualusis Europos istorijos namų pagrindas“, kurioje Europos istorijos namai buvo įsivaizduojami kaip šiuolaikiškas parodų, dokumentikos ir informacijos centras – naujausios muziejininkystės minties atspindys.

2011 m. sausio mėn. prasidėjo Akademinės projektų grupės narių paieškos. Ši specialistų iš visos Europos sudaroma grupė palaipsniui apibrėžė naujojo muziejaus viziją ir tikslą, sukūrė nuolatinės parodos pasakojimo tekstą ir ėmėsi darbų, susijusių su įvairiausiomis sritimis: politika lankytojų atžvilgiu, laikinąją paroda ir kolekcijos kaupimo principais. Dirbant šį darbą, grupę konsultavo ir rezultatus vertino Akademinis komitetas. Visus svarbiausius sprendimus tvirtino Parlamento Biuras (Parlamento pirmininkas ir 14 jo pavaduotojų).

Kas pasakojama muziejuje?

Nuolatinėje parodoje didžiausias dėmesys skiriamas pagrindiniams reiškiniams ir procesams, kurie istoriškai formavo šiuolaikinę Europą, ir pabrėžiama, kad šie įvykiai buvo patiriami, suvokiami ir interpretuojami įvairiai.

Čia nėra pasakojama atskira Europos valstybių ir regionų istorija. Priešingai, daugiausia dėmesio skiriama Europos masto reiškiniams. Akademinė projektų grupė pasirinko tris kriterijus: įvykis ar idėja turi būti užsimezge Europoje, paplitę visoje Europoje bei aktualūs dar ir šiandien. Remdamasi šiais kriterijais, projektų grupė išskyrė šešias temas, apimančias daugybę potemių ir klausimų. Kartais nuolatinės parodos pasakojimas išsiplečia už Europos Sąjungos ribų.

Galbūt Europos istorija sudėtinga, įvairi ir nevienalytė, tačiau ji turi nemažai įvairiausių bendrumų ir daugybę bendrų patirčių. Atskleisti kai kuriuos iš jų ir yra nuolatinės parodos tikslas. Pradedant senovės mitu apie Europę ir jautį bei kintančiais jo aiškinimais, ypatingas dėmesys parodoje atkreipiamas į esminius Europos paveldo veiksnius, kurie giliai paveikė jos formavimąsi ir kurie akivaizdžiai pastebimi dar ir šiandien.

Ar Europos istorijos namai siekia sukurti Europos tapatybę?

Tapatybė – viena iš daugiausia diskusijų sukeliančių kultūros studijų sampratų. Tai ne tik muziejinės veiklos, bet ir daugybės knygų bei apmąstymų objektas. Nėra bendrai sutariama dėl to, kokia galėtų būti Europos tapatybės apibrėžtis. Ši sąvoka pernelyg supaprastinta ir nelanksti, kad galėtų būti Europos istorijos namų veiklos pagrindas. Muziejaus siūlymas remtis iš anksto apibrėžta Europos tapatybės samprata tik trukdytų diskusijai, o ne skatintų įsitraukti į įvairiapusį pokalbį šiuo nepaprastai įdomiu ir aktualių klausimų. Europos istorijos namų siekis – ne pateikti nepaneigiamus atsakymus, o skatinti viešą diskusiją apie Europos atmintį ir sąmonę.

Ar tai, kas pasakojama Europos istorijos namuose, pakeis nacionalinę istoriją?

Europos istorijos namai nėra paprasta atskirų šalių istorijų visuma ir nesiekia šių istorijų pakeisti. Europos istorijos namai – tai Europos atminties rezervuaras, kuriame saugomos pačios įvairiausios, kontrastingiausios ir prieštaringiausios patirtys bei interpretacijos. Čia istorija pristatoma kompleksiskai, o ne vienodai, labiau diferencijuotai negu homogeniškai, kritiškai, o ne pritariamai.

Kas yra pasakojimo atskaitos taškas?

Europos istorijos namų nuolatinė paroda – svarbiausia naujojo muziejaus dalis – daugiausia dėmesio skiria Europos istorijai nuo XIX a. iki šių dienų. Kai kuriose parodos dalyse pasakojimas gręšis į senesnių laikų istoriją – į antiką ir viduramžius – kad būtų galima paaiškinti fundamentaliuosius Europos kultūros ir civilizacijos bruožus, o lankytojai aiškiau suvoktų dabartį.

Nuolatinė paroda prasideda mitu apie Europę pristatymu, istorine geografinių sampratų raida ir svarstymais apie tai, ką galėtume laikyti Europos paveldu. Parodoje ypač daug kalbama apie Europos XIX ir XX a. istoriją, itin daug dėmesio skiriant Europos integracijos istorijai.

Ar nerizikuojama, kad parodos turinys sutaps su tuo, kas eksponuojama Parlamentariume, kuriame irgi kalbama apie Europos integracijos istoriją?

Parlamentariume arba Europos Parlamento lankytojų centre daugiausia kalbama apie Europos Parlamento vaidmenį, funkcijas ir darbą. Europos istorijos namai, savo ruožtu, yra Europos istorijos muziejus gerokai platesne prasme. Abiejų įstaigų temos skiriasi; jas apibrėžia skirtingas kontekstas, tikslai, siekiai ir priemonės. Europos istorijos namuose į istoriją žvelgiama kur kas plačiau ir, kadangi tai muziejus, čia objektai į dėmesio centrą iškeliama kaip istorijos liudijimai. Abu projektai vienas kitą papildo.